

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2551

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 november 2022

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Buitenlandse Zaken van 14 november 2022

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

VERSLAG VAN DE RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 14 NOVEMBER 2022

Op 14 november vond de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) plaats. De Minister van Buitenlandse Zaken was verhinderd en werd vervangen door de Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de Europese Unie. Op de agenda stonden als volle agendapunten de Russische agressie tegen Oekraïne, de Grote Merenregio en de Westelijke Balkan. Onder *Current Affairs* stonden de onderwerpen EU-CELAC, klimaatdiplomatie (COP27 en COP15), Libanon, Iran en EUMM Georgië op de agenda. Onder *Any Other Business* werd, op initiatief van Nederland, ongewenste buitenlandse inmenging opgebracht. De Raad nam Raadsconclusies aan over *Women, Peace and Security*.

Voorafgaand aan de RBZ vond een informele ontbijtsessie met de Belarussische oppositieleider Sviatlana Tsikhanouskaya plaats. De Raad sprak zijn blijvende steun uit voor haar streven naar fundamentele vrijheden en een democratisch bestuur in Belarus. Verschillende lidstaten benadrukten het belang om in te blijven zetten op *accountability*, zowel in relatie tot de voortdurende binnenlandse repressie in Belarus als de rol die het regime speelt in de Russische oorlog tegen Oekraïne.

Tsikhanouskaya en meerdere lidstaten deelden zorgen over betrokkenheid van Belarus in de Russische oorlog tegen Oekraïne en pleitten voor meer sancties tegen het Belarussische regime om president Loekasjenko van verdere betrokkenheid in de oorlog te weerhouden. Ook stipte Tsikhanouskaya het belang aan van het Oostelijk Partnerschap en sprak zij de wens uit dat de Belarussische oppositie in de toekomst betrokken wordt bij de *European Political Community*. Tot slot gaf Tsikhanouskaya aan de steun van de EU en de lidstaten voor de democratische beweging in Belarus te waarderen en sprak ze de hoop uit dat Belarus hoog op de EU-agenda zal blijven staan.

Russische agressie tegen Oekraïne

De Raad sprak over de voortdurende Russische agressie tegen Oekraïne. De Oekraïense Minister van Buitenlandse Zaken, Dmytro Kuleba, sprak de Raad via videoverbinding aan het begin toe en verliet daarna de vergadering. In zijn interventie verzocht Kuleba de lidstaten om aanscherping van sancties en meer militaire en financiële steun aan Oekraïne. Daarnaast vroeg hij de EU lidstaten om meer aandacht te besteden aan *accountability*. Nederland heeft in dat kader aangegeven de mogelijke oprichting van een speciaal agressiehof te onderzoeken.

De Hoge Vertegenwoordiger (HV) merkte op dat er in de media een onjuiste perceptie bestaat over achterblijvende EU-steun voor Oekraïne. De HV riep lidstaten daarom op om informatie over bilaterale steun aan Oekraïne met de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) te delen zodat de EDEO duidelijker over de totale EU-steun aan Oekraïne kan communiceren.

Tijdens de Raad werd de EU *Military Assistance Mission Ukraine* (EUMAM) officieel gelanceerd. De EU beoogt via EUMAM een relevante bijdrage te leveren aan de versterking van de Oekraïense strijdkrachten door middel van training aan ca. 15.000 Oekraïense militairen. Het kabinet zal de Kamer via het verslag van de RBZ Defensie nader informeren over wat verschillende EU-lidstaten, waaronder Nederland, hebben aangeboden te willen bijdragen.

Nederland riep op tot aanvullende restrictieve maatregelen tegen Belarus en Iran vanwege hun rol in de Russische agressie. Daarnaast besprak de Raad het tegengaan van sanctie-omzeiling en dat nieuwe sancties Rusland harder moeten raken dan de EU zelf.

Voorts heeft de Raad individuele restrictieve maatregelen aangenomen tegen tien individuen en een entiteit in het kader van de vergiftiging van Alexei Navalny in 2020 en de productie van systemen voor de overbrenging van chemische wapens in Syrië. Het gaat hierbij onder andere om leden van de Russische veiligheidsdienst FSB, Russische chemische wapens experts en een Syrisch bedrijf evenals de mede-eigenaren ervan.

Grote Meren

De Raad sprak brede steun uit voor de totstandkoming van een hernieuwd EU strategisch raamwerk voor de Grote Meren-regio, waar Nederland in het voortraject actief aan heeft bijgedragen. Lidstaten erkenden de spilfunctie die de regio kan vervullen voor stabiliteit voor het hele continent.

Tijdens de bespreking gaven de HV en de Commissie een toelichting op mogelijke focusgebieden voor EU-inzet, zoals duurzaam beheer en exploitatie van natuurlijke hulpbronnen, regionale economische integratie en ondersteuning van politieke bemiddelingsprocessen, zoals die door Angola en de *East African Community* (EAC) op dit moment worden uitgevoerd. De Commissie riep op tot meer samenwerking via Team Europe-initiatieven (TEI), waarbij zij het TEI ten aanzien van duurzame mijnbouw in de Democratische Republiek Congo (DRC), waar ook Nederland bij aangesloten is, als voorbeeld noemde.

Lidstaten noemden in hun interventies veiligheidssamenwerking in de regio, duurzaam natuur- en grondstoffenbeheer en regionale economische integratie als elementen van mogelijke EU-inzet. Ook bepleitten verschillende lidstaten de (her)instelling van een EU Speciaal Vertegenwoordiger voor de Grote Meren. De HV gaf aan daar niet op tegen te zijn maar eerst de discussie over de strategie zelf af te willen wachten alvorens hierover een besluit te nemen.

Westelijke Balkan

De Raad sprak over de ontwikkelingen en politieke situatie in de Westelijke Balkan, waaronder de gevolgen die de aanhoudende Russische agressie tegen Oekraïne heeft op de regio. In dit kader spraken verschillende lidstaten zich uit over de noodzaak voor de Westelijke Balkanlanden om zich aan te sluiten bij het Europese Gemeenschappelijk Buitenland- en Veiligheidsbeleid (GBVB) waarmee ondersteuning en samenwerking met de EU versterkt kan worden. Ook benadrukten verscheidene lidstaten, waaronder Nederland, het belang van aansluiting bij het EU-visumbeleid van deze landen om irreguliere migratie via de Westelijke Balkanroute tegen te gaan.

De zorgen over de recentelijk opgelopen spanningen in Noord-Kosovo werden breed gedeeld en veel lidstaten, waaronder Nederland, spraken steun uit voor de oproep en inspanningen van de HV richting beide partijen om zich te onthouden van unilaterale acties die tot verdere spanningen zouden kunnen leiden. De EU heeft, als facilitator van de dialoog over de normalisering van de relatie tussen Servië en Kosovo, beide partijen naar Brussel gehaald om gesprekken te voeren die de spanningen moeten doen afnemen. Daarnaast was er veel steun onder

lidstaten voor de aanbeveling van de Commissie om visumvrijstelling voor Kosovo te realiseren. Zoals aangegeven in de kabinetsappreciatie over het uitbreidingspakket¹ steunt Nederland deze aanbeveling.

Verschillende lidstaten verwelkomden de recente de aanbeveling van de Commissie om Bosnië en Herzegovina kandidaat lidstaatstatus toe te kennen maar benadrukten wel het belang van het doorvoeren van de noodzakelijke hervormingen. Naar verwachting zal tijdens de Raad Algemene Zaken (RAZ) op 13 december het onderwerp EU-uitbreiding worden geagendeerd.

Current Affairs

Follow-up EU-CELAC bijeenkomst

De HV blikte terug op de bijeenkomst van Ministers van Buitenlandse Zaken van de EU en CELAC (*Community of Latin American and Caribbean States*) op 27 oktober jl. in Buenos Aires en dankte betreffende lidstaten, waaronder Nederland, voor hun ministeriële deelname. De HV riep op om partnerschappen en dialoog met de regio op hoog niveau te intensiveren en wees op het belang van handelsverdragen met de regio. Verschillende lidstaten spraken zich positief uit over de ministeriële bijeenkomst en gelijkgezindheid met de regio. In juli 2023 is, onder Spaans EU-voorzitterschap, een top tussen de EU en de regio voorzien.

Klimaatdiplomatie: COP27 en COP15 biodiversiteit

De Raad reflecteerde kort op de lopende onderhandelingen tijdens COP27 van het Klimaatverdrag (UNFCCC) in Sharm el-Sheikh en de EU-inbreng daarin, waarvoor de conclusies van de Milieuraad van 24 oktober jl. als basis dienen. Vanwege tijdgebrek en de volle agenda sprak de Raad uiteindelijk niet over de voorbereiding van COP15 van het Biodiversiteitsverdrag (CBD).

Libanon

De Raad besprak de zorgelijke politieke en economische situatie in Libanon en onderstreepte het belang van het doorvoeren van noodzakelijke hervormingen, die ook een voorwaarde vormen voor internationale steun vanuit IMF en donoren, inclusief Nederland. Ook uitte de Raad de wens dat er snel een president benoemd wordt. Ten slotte sprak de Raad over de voorwaarden voor terugkeer van vluchtelingen uit Libanon naar Syrië.

EUMM Georgië

De HV koppelde kort terug over de voortgang van de EU Monitoring Capaciteit (EU MCAP) in Armenië. Op dit moment zijn 37 Europese waarnemers van de *European Union Monitoring Mission* (EUMM) in Georgië aan de Armeense zijde van de internationale grens met Azerbeidzjan gestationeerd om dagelijks monitoringsactiviteiten uit te voeren. Hier zijn nog geen Nederlandse waarnemers bij betrokken. Verschillende EU-lidstaten vroegen aandacht voor de effectiviteit van EUMM in Georgië nu er van die missie tijdelijk capaciteit wordt ingezet ten behoeve van de EU MCAP.

¹ Kamerstuk 23 987, nr. 394.

Iran

De Raad heeft gerichte sancties aangenomen tegen eenendertig actoren (personen en entiteiten) die verantwoordelijk zijn voor de gewelddadige onderdrukking van vreedzame protesten in Iran. De nieuwe sancties zijn een vervolg op de eerdere ronde sancties in het kader van mensenrechtenschendingen die de Raad in oktober aannam naar aanleiding van de situatie in Iran. Daarnaast heeft de Raad aanvullende sancties aangenomen tegen Iraanse droneproducenten en functionarissen verantwoordelijk voor de leverantie van drones aan Rusland. Nederland heeft een actieve bijdrage geleverd aan dit pakket, in lijn met de motie van de leden Van der Lee c.s.² De Raad sprak de wens uit dat de EU druk blijft zetten op Iran, zowel vanwege de mensenrechtenschendingen als de wapenleveranties aan Rusland.

Overig

Buitenlandse inmenging

Nederland heeft in Benelux verband tijdens de Raad aandacht gevraagd voor ongewenste buitenlandse inmenging. Er is aangestuurd op een brede herziening van de problematiek, het uitwisselen van informatie en beleid. De HV steunde deze oproep, wat een goede basis biedt om de samenwerking in de EU te versterken.

² Kamerstuk 21 501-20, nr. 1845.